

Quan la fotografia és art

Elements de la fotografia

Conèixer i entendre aquests elements t'ajudarà a veure d'una altra manera les fotografies de grans artistes i a crear les teves d'una manera especial.

Secundària

KBr

Fundación **MAPFRE**

Barcelona Photo Center

1.

Llum

La llum és un dels factors més importants de la fotografia. És fonamental en el procés de creació, dona a l'escena una atmosfera particular i reforça l'emoció de la imatge.

Classificació

Llum dura: acostuma a ser natural i amb molt sol. Això provoca ombres molt definides.

Lee Friedlander, *Knoxville*, 1971

Llum suau: gairebé no provoca ombres i prové d'un focus de poca intensitat.

Fazal Sheikh, *Abdul Aziz, with a photograph of his brother Mula Abdul Hakim*, 1996-1998

Observa les imatges

Quina llum té cada fotografia: artificial o natural?

Si observes d'on prové, comprovaràs els efectes que la llum provoca sobre l'objecte o la persona fotografiats:

- Frontal: just de cara al subjecte. Dona un aspecte natural.
- Lateral: dona més volum gràcies als contrastos entre llums i ombres.
- Posterior o contrallum: la llum prové del darrere, així que el subjecte fotografiat es veu molt fosc.
- Zenital: la llum està per damunt i provoca un efecte misteriós.

2.

**Blanc
i negre**

Color

Blanc i negre

El B/N és un llenguatge visual que evoca l'essència de la fotografia. Una imatge en blanc i negre es basa en la llum i en la forma per crear el seu significat, centra la nostra visió en els punts de brillantor i en les masses de blanc i negre i ressalta els volums.

Tècnicament, es basa en tonalitats que van del blanc al negre, passant pels grisos, i es caracteritza per l'absència de colors.

Color

La fotografia en color és un altre llenguatge. El color ens guia per la imatge, suma una capa d'informació afegint dades descriptives i mostra els tons d'una cultura o d'una època.

En la fotografia artística, el color és relativament recent perquè, fins fa tan sols unes dècades, s'associava al blanc i negre.

Exercici de reflexió i pràctica visual

Observa els conceptes de llum i llenguatge en color i en blanc i negre de les imatges següents:

T'agraden les fotografies en blanc i negre? Et provoquen alguna sensació especial?

Com incideix la llum sobre els objectes de la fotografia? Hi ha molta llum o poca? Hi ha ombres?

Tens a casa fotografies en blanc i negre? Són recents o antigues?

Quina, de totes les teves fotos, et sembla més antiga?

Es tracta de llum artificial o natural? Quina hora del dia creus que pot ser?

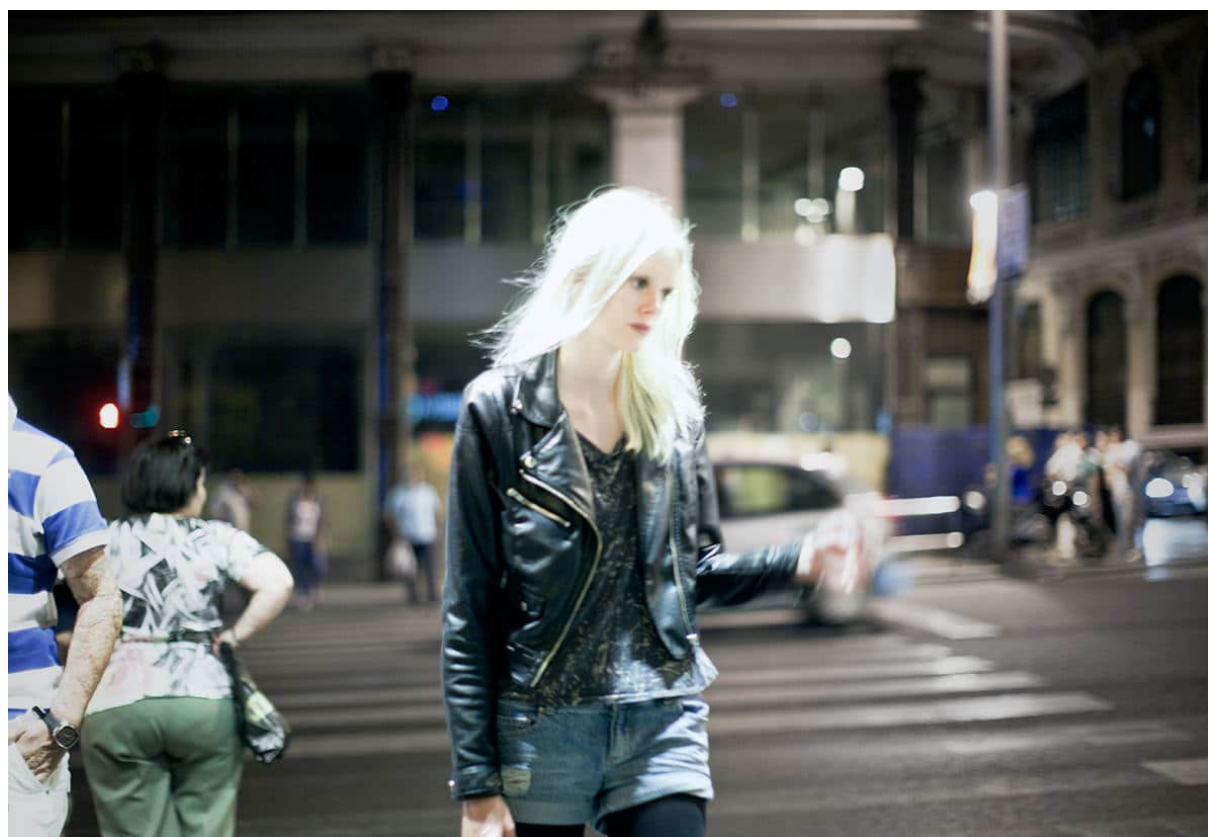
En les teves fotos del mòbil, has fet servir alguna vegada el filtre en blanc i negre?

Anna Malagrida, *Sense títol (Ari i Gino)*, 2000

Jitka Hanzlová, *Untitled 1994 / Venus*, 1994

Fernando Maquieira, *Madrid 2011*, 2011

David Jiménez, *Infinito n.º 100, año 2000, 1997*

Alberto García-Alix, *Autorretrato en moto, 1978*

Garry Winogrand, *New York, 1968/69, 1968-1969*

Activitat 1:

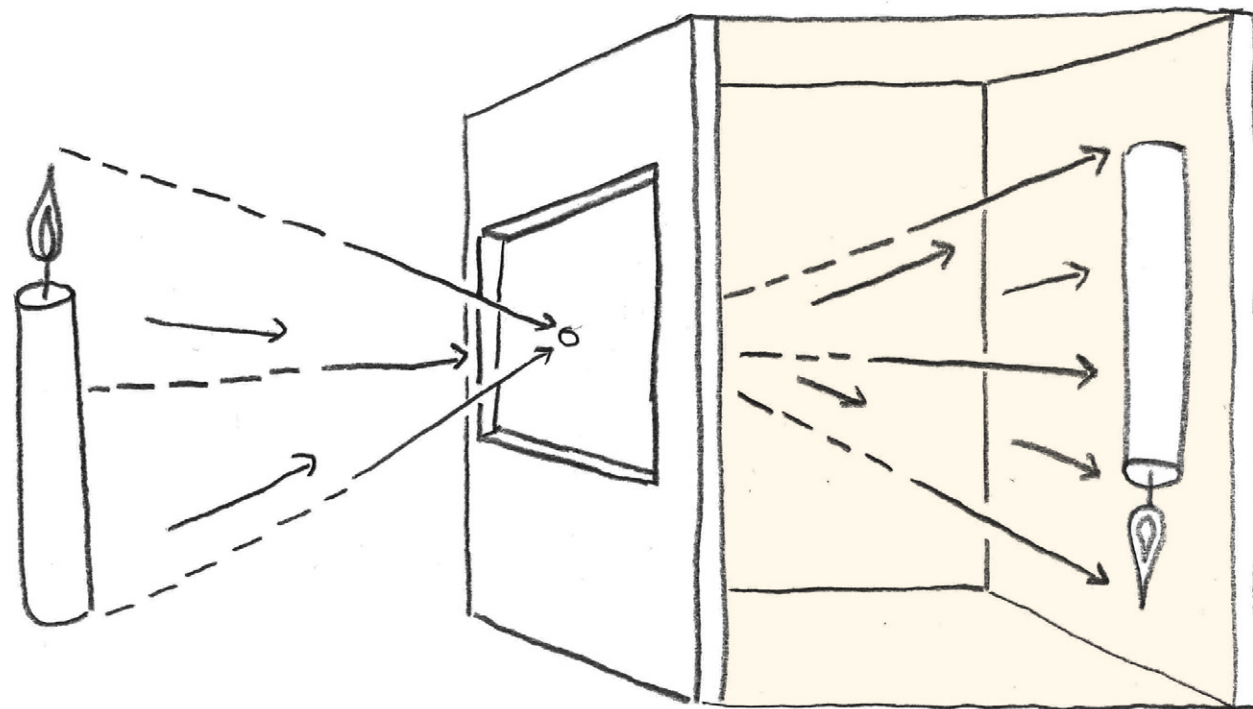
La cambra obscura, art o ciència?

A l'edat mitjana ja es coneixien les propietats bàsiques de la llum, però encara es va trigar un segle a obtenir una imatge permanent. L'inici de la fotografia està relacionat amb la invenció de la cambra obscura, que es remunta a la primera vegada que es va observar una imatge projectada en una paret a través d'un forat en una porta o una cortina. Grans artistes de la pintura van experimentar amb la cambra obscura per als seus estudis i les seves investigacions.

**“Un espai tan petit allotja la imatge de l'univers...”
(Leonardo da Vinci, sobre la cambra obscura, 1500)**

Hi ha moltes maneres de recrear aquesta eina que va donar lloc a la fotografia. Som-hi!

Material: una caixa de cartró, cinta adhesiva negra, pega, paper vegetal, paper d'alumini, una agulla, pintura acrílica negra i tisores.

Instruccions

1. Talla una obertura al centre d'una de les cares de la caixa amb un marge de 4×4 cm.
2. Retalla un quadrat de paper vegetal una mica més gran que l'obertura i enganxa'l a la caixa per la part de dins amb cinta adhesiva.
3. A l'altra cara de la caixa, retalla una altra obertura que faci 2×2 cm.
4. Talla un quadrat de paper d'alumini de 3×3 cm i tapa aquesta darrera obertura. Amb una agulla, fes un forat al centre de la làmina.
5. Pinta amb pintura acrílica negra l'interior de la caixa i la tapa i espera que s'assequin.
6. Tanca totalment la caixa i assegura't que no entra llum per enlloc.
7. Situa la caixa davant d'un objecte il·luminat, de manera que el paper vegetal quedi al cantó oposat a l'objecte.
8. Posa't davant del paper vegetal i veuràs la imatge reflectida de manera invertida. Perquè sigui més visible, tapa't amb una tela negra.

3. Enquadrament

L'enquadrament és important en el resultat final de la fotografia perquè implica la intenció de l'autor/a i els elements que han de quedar dins de l'escena. En definitiva, l'enquadrament determina què o qui és protagonista.

Classificació

Enquadrament ampli: ens mostra un pla molt general i com és el lloc on es desenvolupa l'acció.

Harry Callahan, *Eleanor, Indiana*, 1948

Paul Strand, *Wall Street. Nueva York*, 1915

Classificació

Enquadrament detall: s'aconsegueix destacar per a l'espectador algun element concret, al qual es dona el protagonisme de l'escena.

Lee Friedlander, *New York City*, 1965

David Jiménez, *Infinito n.º 45, año 2000*, 1994

Fixa't com canvia l'enquadrament en funció de la col·locació de la càmera.

**En horitzontal aconsegueixes una foto apaïsada;
en vertical, una foto allargada.**

4. Composició

La composició és la manera com es distribueixen les figures dins d'un enquadrament. Compondre implica també saber quin és el moment adequat per fer la captura, així que és important saber triar l'instant precís per prémer el disparador.

Exercici de reflexió i pràctica visual

Et proposem un joc: La mirada del fotògraf

Atreveix-te a descobrir la intenció dels autors.
Fixa't en aquestes fotografies i comprova com
estan col·locats figures i objectes.

Què ens diu el gest del nen
de Joan Colom?

A què creus que ha esperat
Anna Malagrida per fer la foto?

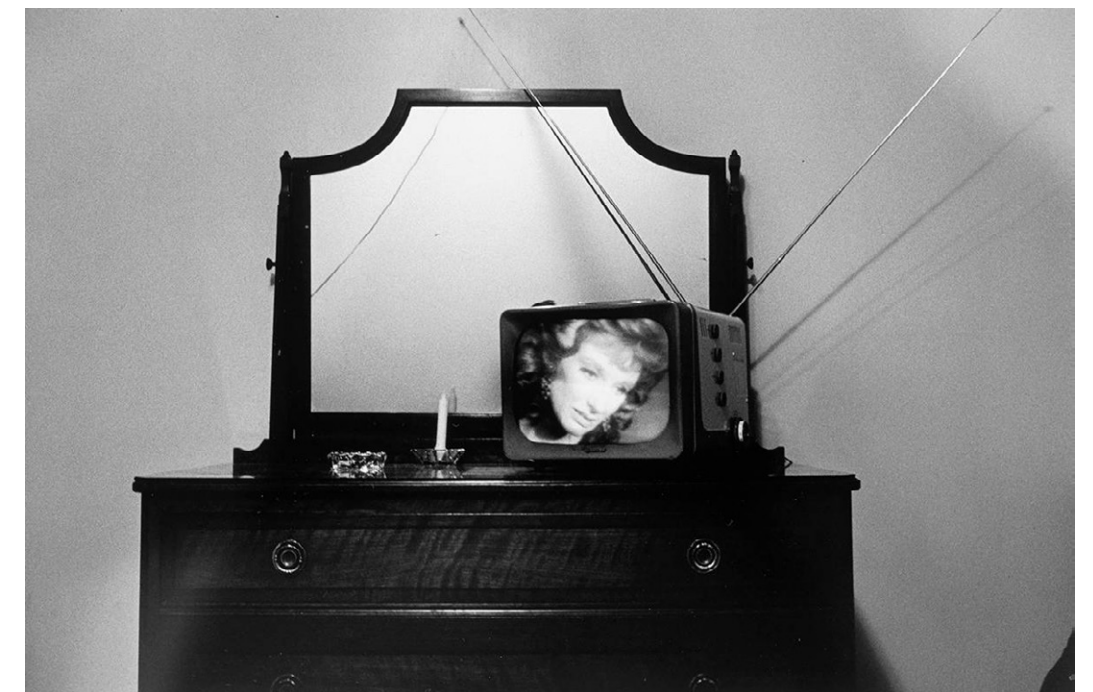
Per què Lee Friedlander ha col·locat
un televisor davant d'un mirall?

Joan Colom, *Sense títol*, Sèrie «El carrer»,
ca. 1958-1961

Anna Malagrida, *Sense títol. (Façana II)*, 2002

Lee Friedlander, *Portland, Maine*, 1962

Activitat 2:

L'instant precís

Ara experimentarem amb els dos conceptes que hem tractat: enquadrament i composició. Per fer-ho, crearàs un bodegó amb objectes quotidians de classe o de casa. Fes servir el marc que adjuntem, ja que et servirà com a simulador de visor per a l'enquadrament i com a espai delimitat per organitzar la composició.

Enquadrament

Tria uns 3 o 4 objectes.

Una vegada que hakis col·locat els objectes, mira a través del marc des de diferents llocs i angles. Et recomanem que et moguis al voltant del bodegó. Tria un enquadrament i descriu-lo fent servir el llenguatge visual que coneixem.

Com veus el bodegó?

Has triat un enquadrament ampli o bé un enquadrament detall? Què passa si acostes el marc al bodegó?

Si ets molt a prop, encara pots identificar tots els objectes?

Si allunyes el marc, veus el bodegó sencer o un fragment?

Composició

Tria diversos objectes tenint en compte la seva forma geomètrica: quadrat, triangle, cercle i rectangle.

A continuació, col·loca el marc damunt la taula i distribueix els objectes dins de l'espai acotat.

Si teniu mòbils, proposem que cadascú faci una fotografia del bodegó tenint en compte els aspectes visuals que hem treballat: l'enquadrament seleccionat i la composició.

Recorda que amb el visor es trien els elements que expressen el missatge que volem comunicar.

5. **Subjecte principal**

Fons

Subjecte principal

És l'objecte, animal, persona, grup o situació central que ens interessa fotografar.

Ocupa una posició estratègica dins de la composició i l'enquadrament i, al seu voltant, s'ordenen la resta dels elements. Pot omplir l'enquadrament o ocupar tan sols un petit percentatge de la superfície, però, en tots dos casos, és el protagonista de la foto.

Quan ens acostem al subjecte principal o ens n'allunyem, varia la nostra visió i queden exclosos o inclosos en l'escena altres elements.

Fons

És l'espai visual que acompanya el subjecte principal fotografiat.

El fons pot estar enfocat o desenfocat, i pot contenir molts elements o bé cap. El subjecte fotografiat pot ser realçat o reduït pel fons, de manera que triar un fons adequat pot donar força a una imatge i al seu missatge o bé debilitar-los.

Exercici de reflexió i pràctica visual

Observa els fons de les obres següents.

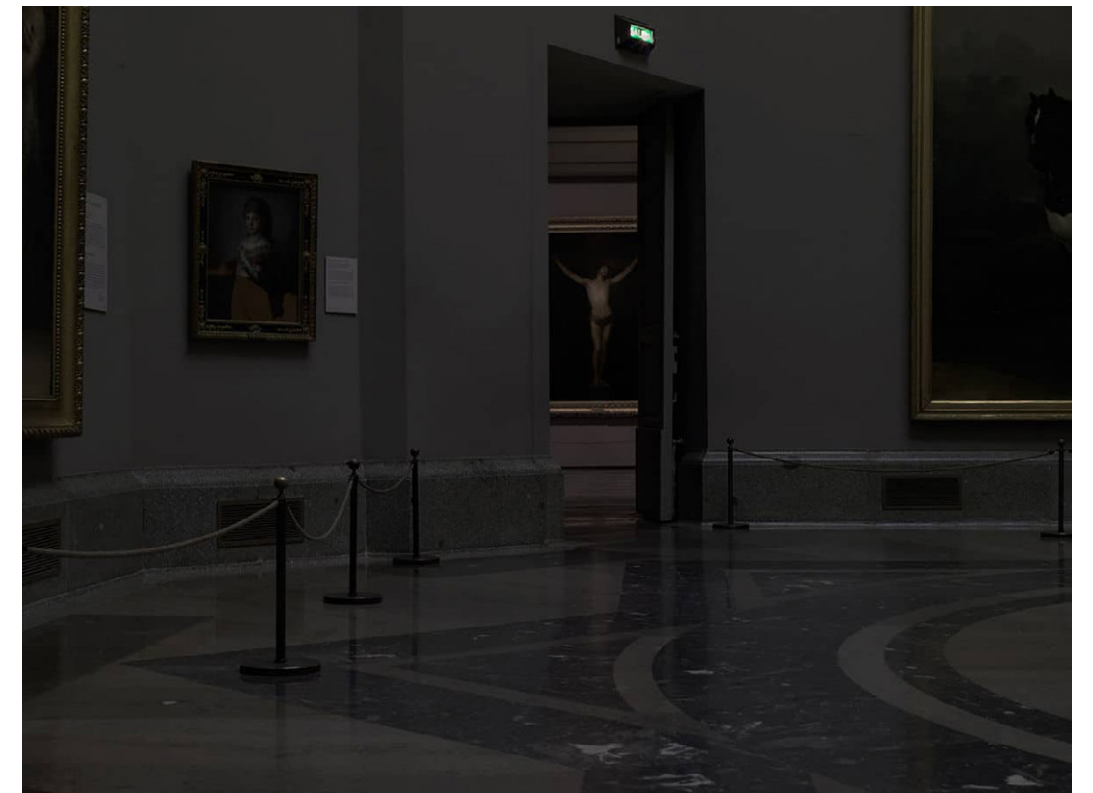
Com creus que actuen sobre el subjecte?
Quina particularitat destacaries en la fotografia del Museo del Prado?

Emmet Gowin, *Edith. Chincoteague, Virginia*, 1967

Fernando Maquieira, Roberto Valle. *Gaicho de Tevelin. En la fiesta de aniversario de la fundación de la ciudad por los emigrantes galeses. Chubut. Argentina* 2006, 2006, Ruta 40

Fernando Maquieira, *Museo Nacional del Prado. Madrid* 2011, 2011

6.

Punt de vista

El punt de vista és el lloc on ens situem per fer una fotografia. Hi ha diferents punts de vista i, segons quin fem servir, provocarà sensacions especials en mirar la foto.

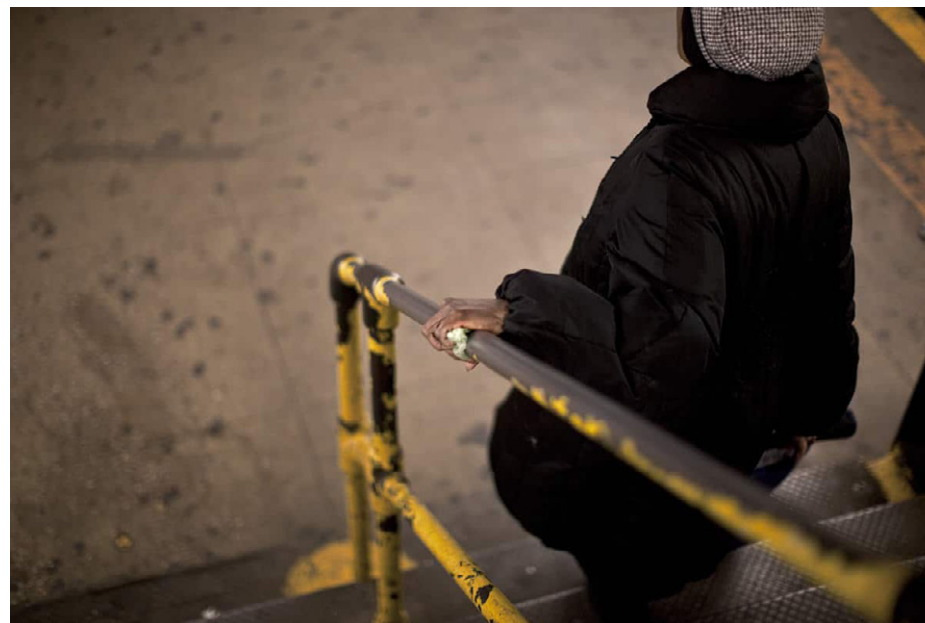
Classificació

Normal: a l'alçada dels ulls. Descriu l'escena de manera natural.

Garry Winogrand, New York City, 1968

Picat: es fa la fotografia des d'una posició més alta. La sensació que provoca és que la persona o l'objecte que es retrata semblen més petits.

Fernando Maquieira, New York 2011, 2011

Contrapicat: fer la fotografia des d'una posició més baixa donarà importància al que es retrata, que semblarà més gran del que és en realitat.

Graciela Iturbide, Nuestra Señora de las iguanas, Juchitán, México, 1979

7.

Pla

**El pla és la proporció del motiu retratat
en relació amb l'enquadrament i
s'aconsegueix jugant amb la distància des
d'on enfoquem.**

Classificació

Pla general: es fa servir per mostrar grans escenaris, com ara paisatges o multituds, perquè ofereix un angle més gran de visió.

José Guerrero, *Ship Rock, New Mexico*, 2011

Pla general curt: es continua utilitzant un angle de visió ampli, però centrat en un conjunt o subjecte específic.

Garry Winogrand, *New York City*, ca. 1970

Pla general mitjà: es redueix encara més el camp de visió; quan el subjecte principal són persones, aquest pla capta les seves figures completes.

Cristina García Roderó, *En las eras. Escobar. Zamora*, 1988

Classificació

Pla sencer: el subjecte principal apareix complet a l'enquadrament, ajustat a les vores.

Fernando Maquieira, *Trabajador en Salina Grande. Jujuy, Argentina* 2006, 2006

Pla mitjà: l'enquadrament retalla el subjecte a l'altura de la cintura.

Robert Adams, *Longmont, Colorado*, 1980

Pla americà: es caracteritza perquè retalla el personatge per damunt dels genolls. Té l'origen a les pel·lícules de vaquers, en què el tall es feia a aquesta alçada perquè es poguessin veure els revòlvers.

Jitka Hanzlová, *Johannes*, 2011

Classificació

Pla mitjà curt: recull el cos des del cap fins a la meitat del pit.

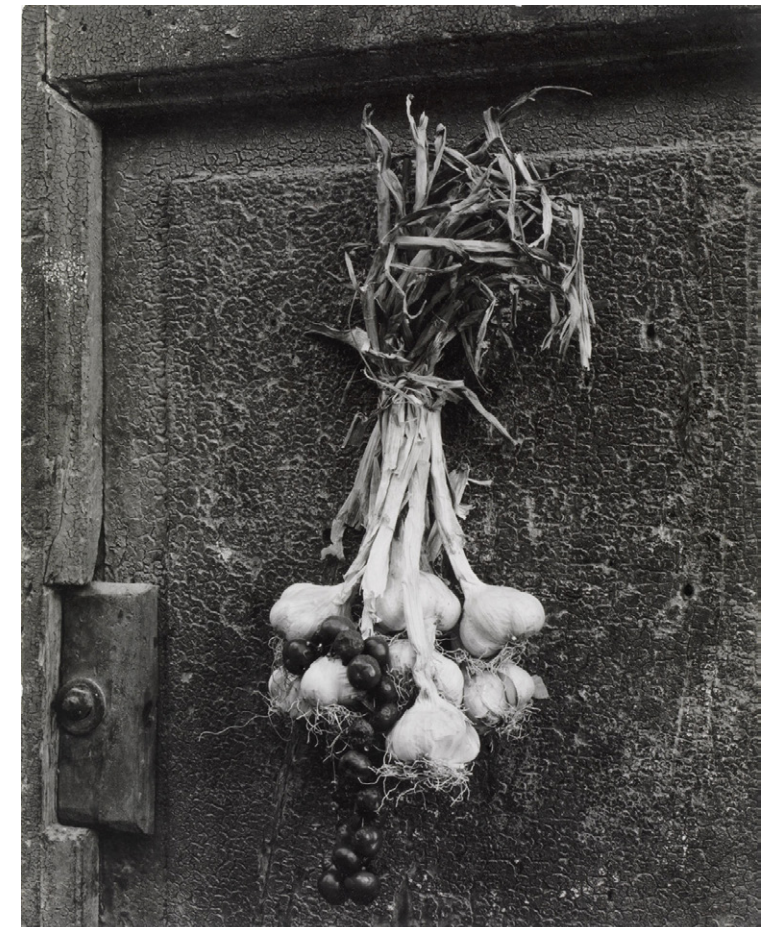
Nicholas Nixon, *Les germanes Brown*, 1986

Primer pla: es concentra en el rostre i redueix el conjunt de l'escena eliminant la importància del fons.

Alberto García-Alix, *Isa es así*, 2000

Primeríssim primer pla: el rostre o l'objecte retratat ocupa tot el quadre i permet fixar-se en detalls que altrament passarien desapercebuts.

Paul Strand, *Porta a Gaeta, Itàlia*, 1952

Activitat 3:

Un encàrrec fotogràfic

Ens convertim en fotògrafes i fotògrafs i assumim els moviments i la gestualitat d'aquests artistes per dur a terme l'encàrrec de crear una galeria de retrats. Abans de disparar, recorda!

Has d'analitzar el punt de vista i el tipus de pla, com tractaràs el subjecte principal i seleccionar el fons de la imatge.

Quan ho hagis decidit, fes la fotografia i tindràs el retrat de la persona. Així passarà a la posteritat. Treballarem per parelles: un dels membres serà el retratat o la retratada i l'altre membre el fotògraf o la fotògrafa, i després intercanviareu els papers.

Pràctica artística

La nostra
narrativa
visual

**La narrativa visual es basa a explicar històries
a través d'imatges.**

**En aquesta activitat construiràs una narració visual
i, per fer-ho, t'inspiraràs en la teva pròpia identitat.**

Primera proposta

- 1_r Es formen els grups de treball i cadascun haurà de triar 1 o 2 paraules amb les quals us identifiqueu en el vostre entorn quotidià.
- 2_n Quan tingueu clar què us identifica, escollireu 2 o 3 fotografies del vostre mòbil. Poden ser de les galeries d'imatges o bé fotografies que es facin en aquest moment. En fer la selecció heu de tenir presents les paraules acordades per definir la identitat i els elements fotogràfics que hem explicat.
- 3_r Amb els mòbils damunt la taula, mireu les imatges que ha triat cadascú i, entre tots, decidiu què explicareu i com ho fareu.
- 4_t Un cop decidit l'ordre de les imatges que formaran la narració, creeu un grup de WhatsApp per compartir les fotografies i construir el relat ordenat. Quan hagueu organitzat les imatges, escriviu un petit relat o una reflexió que les acompanyi i poseu-hi un títol.
- 5_e Per grups, presentareu el vostre treball a la resta de la classe.

Segona proposta

- 1_r Es formen els grups de treball i cadascun haurà de triar 1 o 2 paraules amb les quals us identifiqueu en el vostre entorn quotidià.
- 2_n Quan hagueu decidit què us identifica, trieu 10 imatges de la Col·lecció de Fotografia de Fundación MAPFRE, a partir de les quals muntareu una petita narrativa visual.
- 3_r Damunt la taula o sobre un paper continu, col·loqueu les fotografies construint el relat. Una vegada organitzades les imatges, escriviu un relat o una reflexió i afegiu-hi un títol.
- 4_t Presentareu el vostre treball per grups a la resta de la classe.

Proposta de temps i materials

Dinàmica de l'activitat:

- Reflexió sobre les imatges que s'han vist (5')
- Realització de la proposta (30')
- Recollida i tancament de l'activitat amb la posada en comú (10')

Llista de materials:

- mòbils, tisores, pega, fotografies de l'annex i paper continu blanc

Annex d'imatges

Obres per al
fotocollage

Jitka Hanzlová *Johannes*, 2011 © Jitka Hanzlová, 2021

Alberto García-Alix *Isa es así*, 2000 © Alberto García-Alix. Cortesía del artista y de la Galería Juana de Aizpuru, 2021

Paul Strand *A Door in Gaeta, Italy* [Puerta en Gaeta, Italia], 1952. ITALY © Aperture Foundation, Inc., Paul Strand Archive, 2021

Fernando Maquieira *Trabajador en Salina Grande. Jujuy. Argentina 2006, 2006 Ruta 40* © Fernando Maquieira, 2021

Robert Adams *Longmont, Colorado*, 1980 © Robert Adams, courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco y Matthew Marks Gallery, New York, 2021

Nicholas Nixon *The Brown sisters*, 1986 © Nicholas Nixon,
courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco and Pace/MacGill Gallery, New York, 2021

José Guerrero *Ship Rock, New Mexico*, 2011 Serie To Come Back © José Guerrero, 2021

Garry Winogrand *New York City, ca. 1970* © The Estate of Garry Winogrand, courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco

Cristina García Rodero *En las heras. Escobar. Zamora, 1988* España Oculta © Cristina García Rodero, 2021

Fernando Maquieira *Roberto Valle. Gaucho de Tevelin. En la fiesta de aniversario de la fundación de la ciudad por los emigrantes galeses. Chubut. Argentina 2006, 2006* Ruta 40 © Fernando Maquieira, 2021

Emmet Gowin *Edith. Chincoteague, Virginia, 1967* © Emmet Gowin, courtesy Pace/MacGill Gallery, Nueva York, 2021

Fernando Maquieira *Museo Nacional del Prado. Madrid 2011*, 2011 Night Guide Museums © Fernando Maquieira, 2021

Graciela Iturbide *Nuestra Señora de las iguanas, Juchitán, México, 1979* © Graciela Iturbide, 2021

Fernando Maquieira *New York 2011*, 2011 Siéntete perdido la mayor parte del tiempo © Fernando Maquieira, 2021

Alberto García-Alix *El amo de la calle*, 1986 © Alberto García-Alix. Cortesía del artista y de la Galería Juana de Aizpuru, 2021

Lisette Model *Café Metropole, New York, ca. 1946* © The Lisette Model Foundation Inc. 2021

Fernando Maquieira *Madrid 2011*, 2011 Siéntete perdido la mayor parte del tiempo © Fernando Maquieira, 2021

Alberto García-Alix *Autorretrato en moto*, 1978 © Alberto García-Alix. Cortesía del artista y de la Galería Juana de Aizpuru, 2021

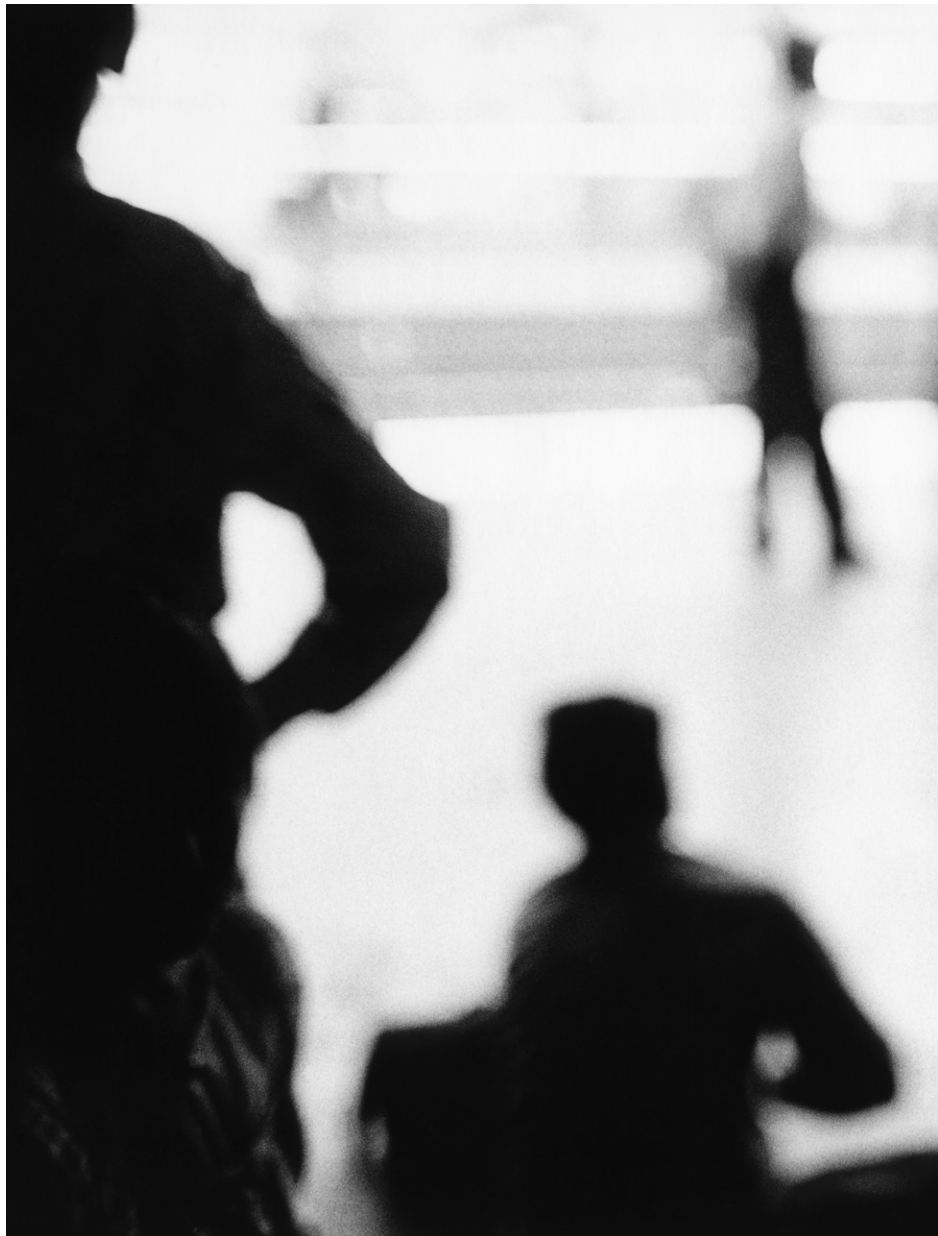
Jitka Hanzlová *"untitled"* 1994 / *Venus*, 1994 ROKYTNÍK (1990-1994)
© Jitka Hanzlová, 2021

Garry Winogrand *New York, 1968/69, 1968-1969* © The Estate of Garry Winogrand, courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco

Paul Strand *On the Cafe Terrace, Banyuls, Pyrénées-Orientales, France 1950* FRANCE © Aperture Foundation, Inc., Paul Strand Archive, 2021

David Jiménez *Infinito nº 106, año 2000, 1997* © David Jiménez, 2021

Lisette Model *Reflections, New York, ca. 1939-1945* © The Lisette Model Foundation Inc. 2021

Anna Malagrà *Sin título (Cristina), 2000 Interiores* © Anna Malagrà, 2021

Paul Strand *Loch Skipton, Isle of South Uist, Outer Hebrides*, 1954 HEBRIDAS
© Aperture Foundation, Inc., Paul Strand Archive, 2021

José Guerrero *Hwy 40 (1)*, Texas, 2011 Serie To Come Back © José Guerrero, 2021

Robert Adams *Colorado, ca. 1973* © Robert Adams, courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco y Matthew Marks Gallery, New York, 2021

Lee Friedlander *Knoxville*, 1971 © Lee Friedlander, courtesy Fraenkel Gallery, San Francisco, 2021

Harry Callahan *Eleanor*, Chicago, 1948 © The Estate of Harry Callahan. Cortesía Pace/MacGill Gallery, New York, 2021

Bleda y Rosa *Alcoba lateral, Sala de los Abencerrajes, Alhambra de Granada*, 2005 Serie Estancias (2001-2006)
© Bleda y Rosa. Cortesía del artista y de la Galería Fúcares, Madrid, 2021

Robert Adams *Sin título*, ca. 1973 © Robert Adams, cortesía Fraenkel Gallery, San Francisco y Matthew Marks Gallery, New York, 2021

Robert Frank *Chicago*, ca. 1956 © Courtesy Pace/MacGill Gallery, New York, 2021

Barcelona Photo Center

**Trobaràs més imatges d'aquests artistes
i informació sobre la seva obra a la
Col·lecció de Fotografia de Fundación MAPFRE**